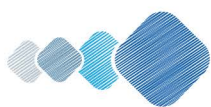

DOKUMENT I SHKURTËR PËR POLITIKA

Zëri i Qytetarëve në Kuvend:
Perspektiva qytetare nga
Anketa Nacionale Debatuese
mbi rolin e Kuvendit
në procesin e aderimit të
Maqedonisë së Veriut në BE

European
Policy
Institute.
Skopje

NATIONAL
DEMOCRATIC
DEBATE

NATIONAL
ENDOWMENT
FOR
DEMOCRACY

SUPPORTING FREEDOM AROUND THE WORLD

DOKUMENT I SHKURTËR PËR POLITIKA

Zëri i Qytetarëve në Kuvend:
Perspektiva qytetare nga
Anketa Nacionale Debatuese
mbi rolin e Kuvendit në
procesin e aderimit të
Maqedonisë së Veriut në BE

Botues: Instituti për politikë evropiane – Shkup

Autore: Dr. Ardita Abazi – Imeri

Design: Relativ

Shkup, Shtator, 2026

Ky dokument bazohet në rezultatet e Anketës së pestë Nacionale Debatuese, të mbajtur në prill 2026, në kuadër të projektit “Nxitja e pjesëmarrjes publike në dialog konstruktiv politik”. Projekti zbatohet nga Instituti për politikë evropiane (EPI) – Shkup, në bashkëpunim me Laboratorin e Demokracisë Deliberative (DDL) të Universitetit të Stanfordit dhe Kuvendin e Republikës së Maqedonisë së Veriut, me mbështetje financiare nga National Endowment for Democracy (NED). Përmbajtja e këtij dokumenti në asnjë mënyrë nuk mund të konsiderohet se përfaqëson pikëpamjet dhe qëndrimet e Laboratorit të Demokracisë Deliberative (DDL) të Universitetit të Stanfordit dhe të National Endowment for Democracy (NED).

Përmbajtja

4 / 1. Hyrje

6 / 2. Rezultatet kryesore nga
Anketa Debatuese

6 | 2.1 Kuptimi i rolit të Kuvendit
në procesin e aderimit në BE

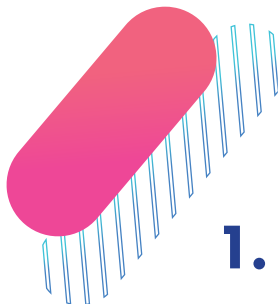
9 | 2.2 Qytetarët i kushtojnë rëndësi pjesëmarrjes
dhe debatit publik

11 | 2.3 Kuptim më i thellë, vlerësim më kritik i
praktikës institucionale

14 / 3. Përfundimi

15 / 4. Rekomandime

1. Hyrje

Procesi i aderimit në Bashkimin Evropian diskutohet kryesisht në kontekstin e reformave, legjislacionit dhe përmbushjes së kriterëve për anëtarësim, ndërsa dimensionin e tij demokratik më rrallë vendoset në qendër të debatit. Megjithatë, aderimi gjithashtu kërkon institucione efektive, llogaridhënie politike, besim publik dhe reforma që qytetarët i kuptojnë, i mbështesin dhe ndihen pjesë e tyre. Në Maqedoninë e Veriut, diskutimet për integrimin evropian janë përqendruar shpesh te roli i pushtetit ekzekutiv, ndërsa rolin e Kuvendit dhe mundësive për pjesëmarrjen e qytetarëve u është kushtuar relativisht më pak vëmendje.¹ Në të njëjtën kohë, debate më të gjera mbi qeverisjen demokratike kanë nxjerrë në pah sfida që ndërlidhen me polarizimin politik, rënien e besimit në institucione dhe cilësinë e vendimmarrjes demokratike.² Këto zhvillime nxisin pyetje të rëndësishme lidhur me rolin e Kuvendit në procesin e aderimit dhe shkallën në të cilën qytetarët ndihen të informuar, të përfaqësuar dhe të përfshirë në vendimet që formësojnë të ardhmen evropiane të vendit. Kuvendi ka rol qendror në qeverisjen demokratike të procesit të aderimit në BE. Përtej miratimit të legjislacionit të nevojshëm për harmonizimin me *acquis-in* e BE-së, ai ushtron mbikëqyrje mbi ekzekutivin, ofron një forum për debat politik dhe përfaqëson interesa të ndryshme shoqërore. Efektiviteti i këtyre funksioneve nuk ndikon vetëm në cilësinë e reformave, por edhe në legjitimitetin dhe pranueshmërinë e tyre nga publiku.

Për të shqyrtuar se si qytetarët e perceptojnë rolin e Kuvendit në procesin e aderimit në BE, Instituti për politikë evropiane (EPI) organizoi Anketën e pestë Nacionale Debatuese.³ Nisma kishte për synim të vlerësojë nëse njohuritë dhe qëndrimet e qytetarëve ndryshojnë kur ata kanë qasje në informacione të balancuara, diskutim të strukturuar dhe ndërveprim të drejtpërdrejtë me ekspertë dhe vendimmarrës. Metodologjia e Anketës Debatuese, e zhvilluar nga profesor James Fishkin dhe Laboratori i Demokracisë Deliberative i Universitetit të Stanfordit,⁴ ndërthur hulumtimin e opinionit publik me debatin e informuar qytetar.

Pjesëmarrësit marrin materiale informuese të balancuara, marrin pjesë në diskutime të moderuara në grupe të vogla dhe bashkëveprojnë drejtpërdrejt me ekspertë përpara se të plotësojnë një anketë pas debatit. Kjo qasje ofron një pasqyrë jo vetëm për atë se çfarë mendojnë qytetarët, por edhe se si evoluojnë qëndrimet e tyre kur u jepet mundësia të informohen më mirë dhe të debatojnë së bashku në mënyrë të strukturuar.

1 Kocevski, G. (2025). The Parliament of North Macedonia in the Advent of Accession Negotiations with the European Union: Bystander or Actor? *Central European Academy Law Review*, 2(1), 125–146. <https://doi.org/10.62733/2024.1.125-146>

2 Bliznakovski, J. (2025). *EUPopLink Country report - North Macedonia*. Open Research Europe, 6, 179. ; House, F. (2024). Nations in Transit 2024 - North Macedonia. Freedom House.

3 <https://epi.org.mk/post/33093>

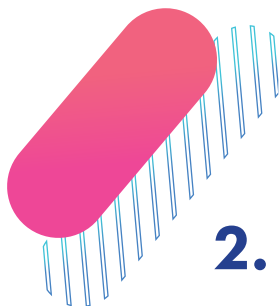
4 James S. Fishkin, *Democracy When the People Are Thinking* (2018);

Procesi debatues nisi me një anketë përfaqësuese në nivel nacional që përfshiu 1.200 qytetarë nga e gjithë Maqedonia e Veriut. Nga kjo mostër, pjesëmarrësit u ftuan të merrnin pjesë në debat dyditor të mbajtur në Kuvend më 25–26 prill 2026. Gjithsej 136 pjesëmarrës i plotësuan anketat para dhe pas debatit dhe përbëjnë bazën e analizës së paraqitur në këtë dokument të shkurtër politikash. Rezultatet e të dy anketave u analizuan duke përdorur test-t për mostra të varura dhe ANOVA-n, për të vlerësuar nëse ka dallime statistikisht domethënëse në opinionet e qytetarëve para dhe pas ngjarjes debatuese. Anketa Nacionale Debatuese mbi rolin e Kuvendit në procesin e aderimit në BE u përqendrua në dy tema kryesore për diskutim, që u trajtuan gjatë aktivitetit dyditor. Dita e parë iu kushtua modelit të përfshirjes së Kuvendit të Republikës së Maqedonisë së Veriut në procesin e aderimit në BE, duke trajtuar më hollësisht funksionin ligjvënës dhe cilësinë e ligjeve, funksionin mbikëqyrës, funksionin përfaqësues dhe debatues, si dhe transparencën dhe nivelin e besimit.

Dita e dytë u përqendrua në trupat punues të Kuvendit të Republikës së Maqedonisë së Veriut dhe rolin e tyre në procesin e aderimit në BE. Në këtë kuadër, u diskutua më hollësisht puna e Komisionit për Çështje Evropiane dhe e Këshillit Nacional për Eurointegritet, si dhe praktika dhe shembuj krahasues nga rajoni. Gjatë ngjarjes, pjesëmarrësit bashkëvepruan me ekspertë dhe përfaqësues politikë për të kuptuar më hollësisht çështjet e trajtuara.

Ky dokument i shkurtër politikash përmbledh rezultatet kryesore të Anketës Debatuese dhe shqyrton se çfarë tregojnë ato për perceptimet e qytetarëve ndaj Kuvendit, pjesëmarrjes demokratike dhe mënyrës se si menaxhohet procesi i aderimit në BE. Rezultatet ofrojnë një pasqyrë të rëndësishme se si debati i informuar e formëson kuptimin publik dhe çfarë mund të nënkuptojë kjo për forcimin e rolit të qytetarëve dhe përfshirjen e tyre në rrugën e Maqedonisë së Veriut drejt aderimit në BE.

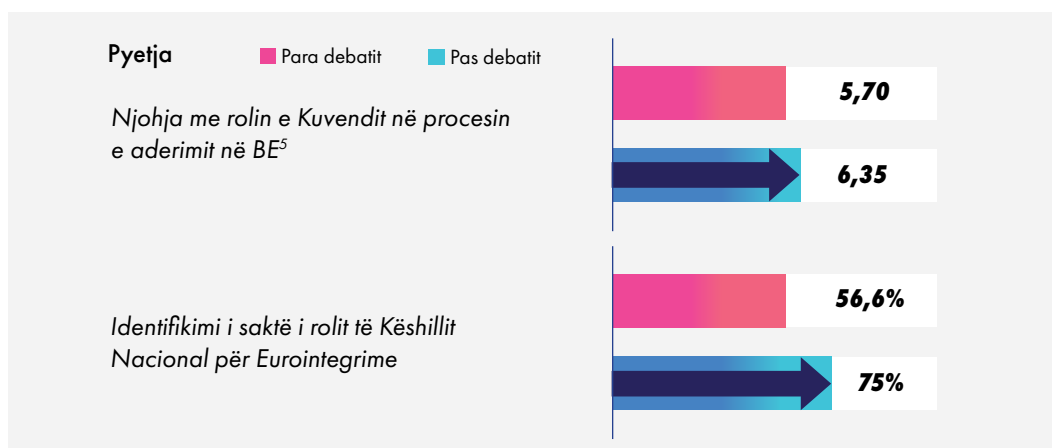

2. Rezultatet kryesore nga Anketa Debatuese

Anketa përfshiu një gamë më të gjerë çështjesh që lidhen me rolin e Kuvendit, funksionin mbikëqyrës, debatin publik, transparencën dhe pjesëmarrjen e qytetarëve. Analiza në vijim përqendrohet në tri fusha ku krahasimi i përgjigjeve para dhe pas debatit nxjerr në pah disa nga ndryshimet më të dukshme.

2.1 Kuptimi i rolit të Kuvendit në procesin e aderimit në BE

Grupi i parë i rezultateve lidhet me mënyrën se si qytetarët e kuptojnë rolin e Kuvendit në procesin e aderimit në BE. Pyetësi shqyrtoi nivelin e njohurive që pjesëmarrësit mendonin se kishin për rolin e Kuvendit, si dhe njohuritë e tyre konkrete për funksionet e Kuvendit dhe për organet e veçanta parlamentare të përfshira në integrimin evropian. Kjo na mundëson të vlerësojmë nëse debati ndikoi jo vetëm në perceptimin e pjesëmarrësve për nivelin e tyre të informimit, por edhe në mënyrën se si ata e kuptojnë kornizën institucionale të procesit të aderimit.

5 T-Testi për mostra të varura tregon se ky ndryshim është statistikiisht domethënës në nivelin 0.05 ($t(134) = 2.46$, $p = 0.015$; Cohen's $d_z = 0.21$).

Citizens can develop a more nuanced understanding of the Assembly's functions when provided with accessible information and opportunities for discussion.

Një nga rezultatet më të qarta të Anketës Debatuese është se pjesëmarrësit u njohën më mirë me rolin e Kuvendit në procesin e aderimit në BE pasi u pajisën me informacione të balancuara dhe morën pjesë në debat deliberativ. Derisa debatet publike për integrimin evropian në Maqedoninë e Veriut shpesh përqendrohen te veprimet dhe përgjegjësitë e Qeverisë, **rezultatet tregojnë se qytetarët mund të krijojnë një kuptim më të thellë dhe më të hollësishëm të funksioneve të Kuvendit**, kur u ofrohen informacione të qarta dhe të kuptueshme, si dhe mundësi për diskutim. Pas debatit, pjesëmarrësit raportuan një nivel dukshëm më të lartë të njohurive për rolin e Kuvendit, dhe vlera mesatare u rrit nga 5.70 në 6.35. Njëkohësisht, pyetjet që vlerësonin nivelin e njohurive treguan **përmirësime të** në lidhje me mekanizmat e veçantë parlamentarë të përfshirë në integrimin evropian.

Brenda Kuvendit, Komisioni për Çështje Evropiane shqyrton, verifikon dhe harmonizon projektligjet e shënuara me flamurin evropian, duke vlerësuar përputhshmërinë e tyre me *acquis-in* e BE-së para se të miratohen në seancë plenare.⁶ Në plotësim të këtij roli, Këshilli Nacional për Eurointegritime vepron si një platformë më e gjerë konsultative për të nxitur konsensus ndërpartiak mbi prioritetet strategjike të reformave. Në këtë drejtim, rezultatet nga debati tregojnë se njohuritë për Këshillin Nacional për Eurointegritime shënuan rritjen më të madhe, më shumë se çdo tregues tjetër: pas debatit, 75% e pjesëmarrësve e identifikuan saktë rolin e tij, krahasuar me 56.6% para debatit. Ky rezultat është veçanërisht i rëndësishëm, sepse shumë nga mekanizmat institucionalë që lidhen me procesin e aderimit mbeten relativisht pak të njohur për publikun e gjerë, pavarësisht rëndësisë së tyre për mbikëqyrjen dhe pjesëmarrjen demokratike.

Rezultatet sfidojnë supozimin se çështjet që lidhen me aderimin në BE janë tepër teknike ose të ndërlikuara për një përfshirje të mirëfilltë të qytetarëve. Pjesëmarrësit treguan se janë të aftë të angazhohen në çështje institucionale, të kuptojnë ndarjen e përgjegjësi ndërmjet institucioneve dhe të reflektojnë mbi rolin e Kuvendit në formësimin dhe mbikëqyrjen e reformave të lidhura me integrimin evropian.

Pjesëmarrësit shpesh filluan t'i vlerësonin në mënyrë më kritike praktikën ekzistuese, pasi kuptuan më mirë se si merren vendimet. Ky dallim është i rëndësishëm, sepse tregon se debati deliberativ kontribuon jo vetëm në rritjen e njohurive të qytetarëve, por edhe në aftësinë e qytetarëve për të formuar qëndrime më të informuara për çështjet demokratike.

6 Qeveria e Republikës së Maqedonisë, Sekretariati për Çështje Evropiane, Platforma institucionale dhe parimet për zhvillimin e negociatave për aderimin e Republikës së Maqedonisë në Bashkimin Evropian, 11.2007. Vegëza: <https://portal.mdt.gov.mk/post-body-files/pregovori-i-nova-metodologija-file-GrBh.pdf>.

Rezultatet tregojnë se krijimi i mundësive për angazhim të informuar mund të kontribuojë në plotësimin e boshllëqeve në njohuritë e qytetarëve. Gjatë gjithë procesit debatues, pjesëmarrësit patën mundësinë të diskutojnë këndvështrime të ndryshme, t'u parashtrojnë pyetje ekspertëve dhe vendimmarrësve dhe të reflektojnë së bashku mbi përgjegjësitë institucionale. Kjo mund të ketë kontribuar që pjesëmarrësit të kuptojnë më mirë se si funksionojnë institucionet demokratike në kuadër të procesit të aderimit. Njëkohësisht, rritja e nivelit të njohurive nuk çoi domosdoshmërisht në vlerësime më pozitive për mënyrën se si funksionojnë institucionet. Siç tregojnë pjesët në vijim, pjesëmarrësit shpesh filluan t'i vlerësonin në mënyrë më kritike praktikën ekzistuese, pasi kuptuan më mirë mënyrën se si merren vendimet. Ky dallim është i rëndësishëm, sepse tregon se debati deliberativ nuk kontribuon vetëm në rritjen e njohurive të qytetarëve, por edhe në aftësinë e tyre për të formuar qëndrime më të informuara për çështjet demokratike. Prandaj, rezultatet tregojnë se qytetarët janë të aftë të përfshihen në mënyrë të mirëfilltë në çështje komplekse që lidhen me procesin e aderimit, kur informacioni është i balancuar, i qasshëm dhe shoqërohet me mundësi për diskutim dhe reflektim. Për institucionet që synojnë të rrisin përfshirjen e publikut në procesin e aderimit në BE, kjo përbën një mësim të rëndësishëm: qytetarët nuk duhet të shihen vetëm si palë që marrin informacion, por si pjesëmarrës të aftë që kontribuojnë në një debat publik të informuar.

2.2 Qytetarët i kushtojnë rëndësi pjesëmarrjes dhe debatit publik

Grupi i dytë i rezultateve shqyrtoi qëndrimet e qytetarëve ndaj debatit publik dhe pjesëmarrjes në punën e Kuvendit që lidhet me procesin e aderimit në BE. Pyetësi trajtoi perceptimet për debatet dhe diskutimet publike, mundësitë e qytetarëve dhe të shoqërisë civile për t'u përfshirë në reformat që lidhen me BE-në, si dhe rëndësinë që i kushtohet debatit gjithëpërfshirës. Rezultatet e paraqitura në vijim përqendrohen në pyetjet ku debati solli ndryshimet më të dukshme, veçanërisht në lidhje me raportin ndërmjet debatit publik, besimit dhe mënyrës se si qytetarët e kuptojnë procesin e aderimit në BE.

Qytetarët nuk e shohin pjesëmarrjen thjesht si një kërkesë procedurale apo si një formë simbolike konsultimi. Përkundrazi, ata e konsiderojnë dialogun e mirëfilltë si një mekanizëm që mund të mundësojë kuptim më të mirë të çështjeve, të forcojë legjitimitetin dhe të kontribuojë në rritjen e besimit në institucionet demokratike.

Përtej rritjes së njohurive për Kuvendin dhe procesin e aderimit në BE, Anketa Debatuese nxori në pah edhe një rezultat më të gjerë: pas debatit, pjesëmarrësit i kushtuan rëndësi më të madhe pjesëmarrjes publike dhe përfshirjes në debat deliberativ si forma të praktikave demokratike. Ndryshimet më të theksuara pozitive që u regjistruan në anketën pas debatit lidhen me rëndësinë që pjesëmarrësit i kushtuan debateve dhe seancave dëgjimore publike, ku vlera mesatare u rrit nga 6.21 në 7.35. Pas debatit deliberativ, pjesëmarrësit ishin dukshëm më të prirur të pajtoheshin me pohimin se debatet publike dhe seancat dëgjimore parlamentare mund ta rrisin besimin e qytetarëve te Kuvendi, krahasuar me rezultatet para debatit. Po ashtu, pjesëmarrësit u pajtuan në një masë më të madhe se seancat dëgjimore publike të organizuara nga Kuvendi mund t'i ndihmojnë qytetarët të kuptojnë më mirë se çfarë sjell,

7 T-Testi për mostra të varura tregon se ky ndryshim është statistikiisht domethënës në nivelin 0.001 ($t(134) = 3.65$, $p = 0.000$; Cohen's $d_z = 0.31$).

8 T-Testi për mostra të varura tregon se ky ndryshim është statistikiisht domethënës në nivelin 0.01 ($t(132) = 2.73$, $p = 0.007$; Cohen's $d_z = 0.24$).

anëtarësimi në BE, ndërsa vlera mesatare u rrit nga 6.72 në 7.57 pas debatit. Këto rezultate sugjerojnë se qytetarët nuk e shohin pjesëmarrjen thjesht si një kërkesë procedurale apo si një formë simbolike konsultimi. Përkundrazi, ata e konsiderojnë dialogun e mirëfilltë si një mekanizëm që mund të mundësojë kuptim më të mirë të çështjeve, të forcojë legjitimitetin dhe të kontribuojë në rritjen e besimit në institucionet demokratike.

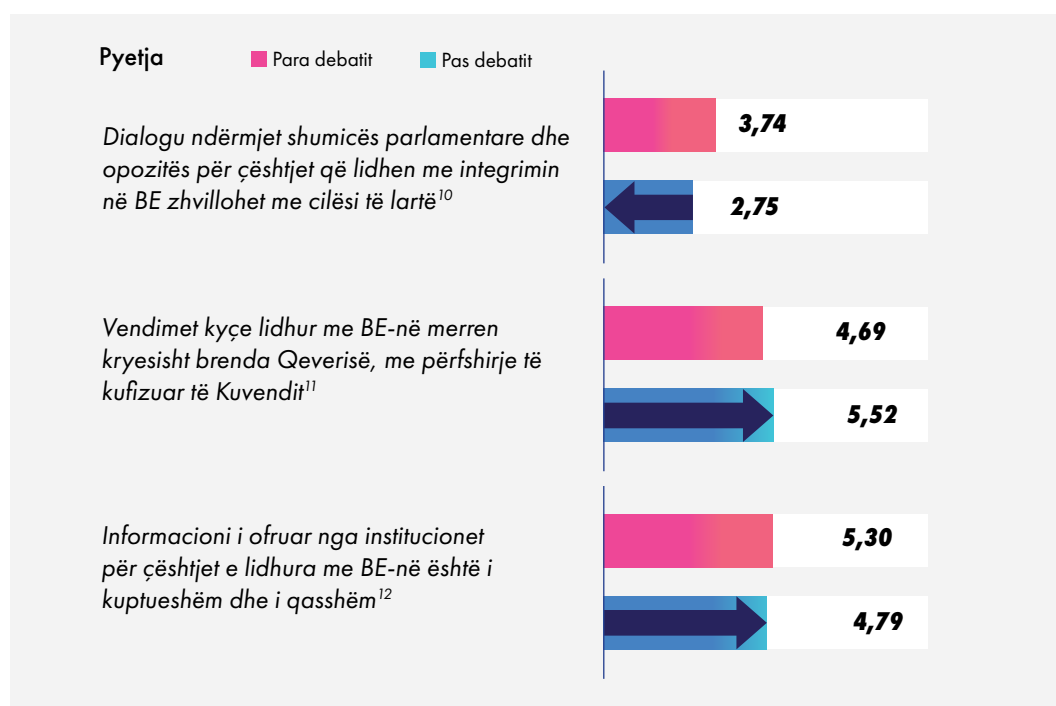
Është e rëndësishme që këto rezultate të mos interpretohen si dëshmi se pjesëmarrja e qytetarëve çon automatikisht në rritjen e besimit ndaj vetë Kuvendit.⁹ Përkundrazi, pas debatit pjesëmarrësit ishin më të bindur se mundësitë për dialog, diskutim dhe përfshirje mund të ndikojnë në rritjen e besimit të qytetarëve. Ky dallim është i rëndësishëm, sepse tregon se qytetarët nuk i kushtojnë rëndësi vetëm rezultateve të punës së institucioneve, por edhe cilësisë dhe gjithëpërfshirjes së proceseve demokratike. Rezultatet kanë rëndësi të veçantë në kontekstin e aderimit në BE. Qytetarët shpesh informohen vonë për reformat, pasi vendimet janë marrë, ndërkohë që mundësitë për përfshirjen e tyre në formë të mirëfilltë mbeten të kufizuara. Debatet deliberativ tregoi se qytetarët janë të gatshëm të diskutojnë çështje komplekse që lidhen me integrimin evropian, kur u ofrohen informacione të balancuara dhe një mjedis i strukturuar për dialog. Rezultatet po ashtu sfidojnë supozimet se pjesëmarrja e publikut e ngadalëson ose e ndërlikon procesin e hartimit të politikave. Pjesëmarrësit në vazhdimësi shprehën bindjen se seancat dëgjimore dhe debatet publike ndihmojnë në kuptimin më të mirë të çështjeve dhe në rritjen e besimit. Kjo tregon se qytetarët nuk e shohin pjesëmarrjen si pengesë për vendimmarrje, por si një mjet për të përmirësuar cilësinë dhe legjitimitetin e vendimeve.

Nëse këto rezultate shihen së bashku, ato tregojnë se pjesëmarrja e qytetarëve duhet të konsiderohet si pjesë e qeverisjes demokratike dhe jo vetëm si një aktivitet komunikimi. Për institucionet e përfshira në procesin e aderimit, krijimi i mundësive për përfshirje të mirëfilltë të qytetarëve mund të ndihmojë jo vetëm që ata të jenë më të informuar, por edhe të ndihen më të përfshirë në procesin e reformave dhe të kenë besim më të madh te institucionet demokratike.

9 Warren, M. E. (2018). "Trust and democracy." In *The Oxford Handbook of Deliberative Democracy*. Oxford University Press.

2.3 Kuptim më i thellë, vlerësim më kritik i praktikës institucionale

Grupi i tretë i rezultateve lidhet me mënyrën se si qytetarët e vlerësojnë funksionimin e procesit të aderimit në BE në praktikë. Pyetësi shqyrtoi lidhjen ndërmjet rolit formal të Kuvendit dhe ndikimit që, sipas qytetarëve, ai ka në vendimmarrjen për çështjet që lidhen me BE-në, cilësinë e dialogut ndërmjet shumicës qeverisëse dhe opozitës në Kuvend, si dhe sa i qasshëm është informacioni institucional për çështjet që lidhen me BE-në. Rezultatet në vijim nxjerrin në pah fushat ku, pas debatit, pjesëmarrësit shprehën vlerësime më kritike për praktikën institucionale ekzistuese.

Pas Anketës Debatuese, pjesëmarrësit shfaqën njohuri më të mëdha për Kuvendin dhe mbështetje më të fortë për pjesëmarrjen publike. Njëkohësisht, rezultatet nxorën në pah edhe një gjetje tjetër të rëndësishme: pjesëmarrësit u treguan më kritikë në vlerësimin e mënyrës se si funksionon në praktikë procesi i aderimit në BE.

10 T-Testi për mostra të varura tregon se ky ndryshim është statistikiisht domethënës në nivelin 0.01 ($t(129) = -3.08$, $p = 0.003$; Cohen's $d_z = -0.27$).

11 T-Testi për mostra të varura tregon se ky ndryshim është statistikiisht domethënës në nivelin 0.05 ($t(123) = 2.29$, $p = 0.024$; Cohen's $d_z = 0.21$).

12 T-Testi për mostra të varura tregon se ky ndryshim është statistikiisht domethënës në nivelin 0.05 ($t(134) = -2.06$, $p = 0.041$; Cohen's $d_z = -0.18$).

Ky rezultat është domethënëse, sepse tregon se rritja e njohurive nuk çon domosdoshmërisht në qëndrime më pozitive ndaj institucioneve. Përkundrazi, kur qytetarët informohen më mirë për proceset institucionale dhe mënyrën e qeverisjes, ata mund të zhvillojnë një vlerësim më të hollësishëm dhe më rigoroz të mënyrës se si funksionojnë institucionet.

Një nga shembujt më të qartë ka të bëjë me dialogun politik. Pjesëmarrësit u pajtuan në një masë më të vogël me pohimin se dialogu ndërmjet partive në pushtet dhe atyre në opozitë për çështjet që kanë të bëjnë me integrimin në BE zhvillohet me cilësi të lartë. Vlen të theksohet se edhe para debatit, qëndrimet e qytetarëve për këtë çështje ishin relativisht negative. Pas debatit, pjesëmarrësit ishin edhe më skeptikë ndaj cilësisë së bashkëpunimit politik për reformat që lidhen me BE-në, ndërsa vlera mesatare ra nga 3.74 në 2.75.

Ky rezultat tregon se qytetarët e njohin rëndësinë e dialogut politik për suksesin e procesit të aderimit. Gjatë diskutimeve, pjesëmarrësit u njohën me këndvështrime të ndryshme mbi rolin e institucioneve, proceset e reformave dhe llogaridhënien demokratike. Në vend që të përforconte qëndrimet partiake, debati deliberativ duket se rriti ndërgjegjësimin për sfidat që lidhen me polarizimin politik dhe bashkëpunimin e kufizuar për çështje me rëndësi strategjike kombëtare.

Një trend i ngjashëm u shfaq edhe në perceptimet për ndikimin e institucioneve në procesin e vendimmarrjes. Pas debatit, pjesëmarrësit ishin më të prirur të pajtoheshin me pohimin se vendimet kryesore që lidhen me BE-në merren kryesisht brenda Qeverisë, ndërsa përfshirja e Kuvendit në praktikë mbetet e kufizuar. Vlera mesatare u rrit nga 4.69 në 5.52 pas debatit.

Ky ndryshim është veçanërisht i rëndësishëm, sepse një nga temat qendrore të debatit deliberativ lidhej pikërisht me rolin e Kuvendit në formësimin, shqyrtimin dhe mbikëqyrjen e reformave që lidhen me procesin e aderimit. Ndërsa pjesëmarrësit fituan një kuptim më të mirë të përgjegjësiwe formale të institucioneve, ata u bënë më të vetëdijshëm edhe për dallimin ndërmjet kompetencave që Kuvendi ka formalisht dhe ndikimit që ai ushtron realisht në procesin e vendimmarrjes.

Ky ndryshim tregon një ndërgjegjësim më të madh për hendekun ndërmjet rolit formal të Kuvendit në procesin e aderimit dhe ndikimit që, sipas perceptimit të pjesëmarrësve, ai ushtron realisht në vendimmarrjen për çështjet që lidhen me BE-në.

Pjesëmarrësit u bënë gjithashtu më kritikë ndaj qartësisë dhe qasshmërisë së informacionit institucional për integrimin evropian. Pas debatit, të anketuarit ishin më pak të prirur të pajtoheshin me pohimin se informacionet që institucionet i ofrojnë për çështjet që lidhen me BE-në janë të qarta, të kuptueshme dhe lehtësisht të qasshme për qytetarët. Vlera mesatare ra nga 5.30 në 4.79 pas debatit.

Në shikim të parë, ky rezultat mund të duket kundërthënës. Megjithatë, ai mund të pasqyrojë një ndërgjegjësim më të madh për kompleksitetin e procesit të aderimit dhe për sfidat me të cilat përballen qytetarët në përpjekje për të kuptuar dhe për t'u orientuar në informacionet që lidhen me reformat, negociatat dhe përgjegjësitë institucionale. Derisa pjesëmarrësit u njohën më mirë me këto çështje, ata mund të jenë bërë edhe më të vetëdijshëm për mangësitë e mënyrës së deritanishme të komunikimit. Hulumtimet e mëparshme mbi Anketën Debatuese kanë treguar se debati deliberativ mund të rrisë nivelin e njohurive dhe t'i ndihmojë qytetarët të formojnë qëndrime pasi i kanë shqyrtuar çështjet më me kujdes, ndërsa teoria më e gjerë demokratike ka treguar se mbështetja për parimet demokratike mund të bashkëjetojë me vlerësime kritike për mënyrën se si funksionojnë institucionet¹³.

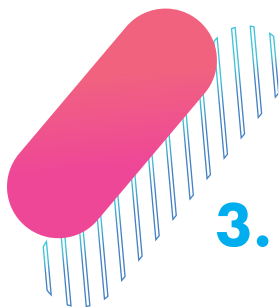
Prandaj, rezultatet nxjerrin në pah një dallim të rëndësishëm ndërmjet të kuptuarit të rolit formal të një institucioni dhe vlerësimit të funksionimit të tij në praktikë. Debati deliberativ duket se e bëri këtë dallim më të dukshëm, në vend që thjesht të çonte në vlerësime më pozitive për institucionet.

Rezultatet e kësaj Ankete Debatuese shtojnë një këndvështrim të veçantë mbi qeverisjen demokratike të procesit të aderimit në BE. Ndërsa pjesëmarrësit u njohën më mirë me rolin e Kuvendit, kjo nuk i bëri ata automatikisht më pozitivë në vlerësimin e mënyrës se si funksionojnë institucionet në praktikë. Përkundrazi, vlerësimet e tyre u bënë më kritike lidhur me dialogun politik, raportin ndërmjet Qeverisë dhe Kuvendit në vendimmarrjen për çështjet që lidhen me BE-në, si dhe qasshmërinë e informacionit institucional. Prandaj, rezultatet nxjerrin në pah një dallim të rëndësishëm ndërmjet të kuptuarit të rolit formal të një institucioni dhe vlerësimit të funksionimit të tij në praktikë. Debati deliberativ duket se e bëri këtë dallim më të dukshëm, në vend që thjesht të çonte në vlerësime më pozitive për institucionet.

Nëse këto rezultate shihen së bashku, ato tregojnë se pas debatit deliberativ pjesëmarrësit shfaqën qëndrime më të informuara dhe më të diferencuara për çështjet demokratike.

Pjesëmarrësit jo vetëm që fituan më shumë njohuri, por zhvilluan edhe vlerësime më kritike për dialogun politik, ndikimin e institucioneve në procesin e vendimmarrjes që lidhet me BE-në dhe qasshmërinë e informacionit. **Në këtë kuptim, rritja e njohurive u shoqërua edhe me pritshmëri më të larta për mënyrën se si duhet të funksionojnë institucionet demokratike në procesin e aderimit në BE.**

13 Luskin, R. C., Fishkin, J. S., & Jowell, R. (2002). "Considered Opinions: Deliberative Polling in Britain." *British Journal of Political Science*, 32(3), 455–487; Norris, P. (Ed.). (1999). *Critical Citizens: Global Support for Democratic Governance*. Oxford University Press.

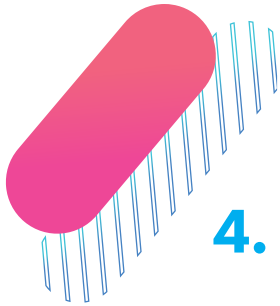
3. Përfundimi

Anketa Debatuese tregon se qytetarët janë të gatshëm dhe të aftë të përfshihen në diskutimin e çështjeve komplekse që lidhen me procesin e aderimit të Maqedonisë së Veriut në BE, kur u ofrohen informacione të balancuara, mundësi për diskutim dhe ndërveprim të drejtpërdrejtë me ekspertë dhe vendimmarrës. Nga rezultatet dalin tri përfundime më të përgjithshme.

- » **Procesi debutues kontribuon në rritjen e njohurive qytetare:** Pas debatit, pjesëmarrësit treguan njohuri më të mëdha për rolin e Kuvendit në procesin e aderimit dhe thelluan njohuritë e tyre për mekanizmat institucionalë që lidhen me integrimin evropian. Kjo tregon se qytetarët janë në gjendje të përfshihen në mënyrë të mirëfilltë në çështje komplekse të qeverisjes, kur informacioni është i qasshëm dhe u ofrohen mundësi për pjesëmarrje.
- » **Qytetarët i kushtojnë rëndësi të madhe pjesëmarrjes dhe dialogut publik:** Pjesëmarrësit shprehën mbështetje më të madhe për seancat dëgjimore publike, debatet dhe mekanizmat e tjerë që u mundësojnë qytetarëve të përfshihen në punën e institucioneve dhe në proceset e hartimit të politikave. Rezultatet tregojnë se qytetarët nuk e shohin pjesëmarrjen thjesht si një formë konsultimi, por si një pjesë të rëndësishme të qeverisjes demokratike.
- » **Procesi debutues ndihmon në formimin e qëndrimeve më të informuara për çështjet demokratike:** Pjesëmarrësit shprehën vlerësime më kritike për dialogun politik, dominimin e ekzekutivit në vendimmarrje dhe qasshmërinë e informacionit institucional. Në vend që të tregojnë rënie të besimit, këto ndryshime sugjerojnë se qytetarët e informuar zhvillojnë pritshmëri më të larta për transparencën, llogaridhënien dhe mbikëqyrjen demokratike.

Nëse këto rezultate shihen së bashku, ato tregojnë se forcimi i përfshirjes demokratike në procesin e aderimit në BE kërkon më shumë sesa thjesht informimin e qytetarëve për reformat. Kjo kërkon krijimin e mundësive që qytetarët të kuptojnë, të diskutojnë dhe të angazhohen me institucionet dhe proceset që formësojnë të ardhmen evropiane të vendit. Krijimi i mundësive të tilla për pjesëmarrje mund të forcojë si legjitimitetin demokratik të procesit të aderimit, ashtu edhe përfshirjen e publikut në procesin e reformave

Edhe pse tema e anketës lidhet në mënyrë të veçantë me rolin e Kuvendit në procesin e aderimit në BE, rezultatet dhe përfundimet e saj shkojnë përtej kësaj teme dhe janë të rëndësishme edhe për pjesëmarrjen publike dhe angazhimin deliberativ në punën e Kuvendit si forma të praktikës demokratike.

4. Rekomandime

Të forcohet përfshirja e qytetarëve në punën e Kuvendit dhe në procesin e aderimit në BE

Kuvendi duhet të zhvillojë një kornizë më sistematike për pjesëmarrjen deliberative të qytetarëve në procesin e aderimit në BE dhe në punën e tij më të gjerë. Kjo mund të përfshijë përdorimin e paneleve qytetare, forumeve deliberative ose mekanizmave të ngjashëm për reforma të caktuara të rëndësishme që lidhen me procesin e aderimit dhe për çështje me interes të madh publik, duke përcaktuar procedura të qarta për mënyrën se si trupat përkatës të Kuvendit do t'i shqyrtojnë rezultatet dhe rekomandimet e tyre.

Duke u mbështetur në praktikat krahasuese parlamentare¹⁴, Kuvendi duhet të shqyrtojë bazën procedurale më të përshtatshme për institucionalizimin e këtyre mekanizmave në punën e tij të rregullt, përfshirë, aty ku është e përshtatshme, përmes Rregullores së Punës ose akteve të tjera përkatëse.

Të rritet pjesëmarrja dhe dukshmëria e mbikëqyrjes parlamentare dhe e debateve publike

Kuvendi duhet ta informojë publikun në mënyrë më proaktive për aktivitetet e tij mbikëqyrëse, veçanërisht ato që lidhen me monitorimin e reformave në kuadër të procesit të aderimit. Rritja e dukshmërisë së punës së komisioneve, seancave dëgjimore publike dhe mekanizmave të mbikëqyrjes mund të ndihmojë qytetarët ta kuptojnë më mirë rolin e Kuvendit në procesin e aderimit.

Trupat përgjegjës të punës duhet të rrisin angazhimin e tyre në seancat dëgjimore mbikëqyrëse parlamentare dhe në debatet publike për çështje që lidhen me aderimin në BE, duke u përqendruar veçanërisht në temat që ndikojnë në jetën e përditshme të qytetarëve.

Një vlerësim sistematik i seancave dëgjimore mbikëqyrëse dhe debateve publike do të ndihmonte në përmirësimin e këtyre mekanizmave të debatit dhe pjesëmarrjes deliberative brenda Kuvendit, si dhe në zhvillimin e mekanizmave të posaçëm për angazhimin e qytetarëve.

Të forcohet angazhimi deliberativ përmes Këshillit Nacional për Eurointegritet dhe Komisionit për Çështje Evropiane

Këshilli Nacional për Eurointegritet, duke pasur parasysh rolin e tij ndërpartiak dhe konsultativ, duhet të përdorë më shumë tryeza të rrumbullakëta deliberative dhe të strukturuar për çështjet kryesore që lidhen me procesin e aderimit, duke bërë bashkë deputetë nga parti të ndryshme politike, qytetarë, ekspertë të pavarur dhe përfaqësues të shoqërisë civile. Debatet në grupe të vogla mund të ofrojnë një format më interaktiv për të diskutuar prioritetet e reformave dhe të përfshijnë këndvështrimet e qytetarëve në debatin parlamentar.

Komisioni për Çështje Evropiane, në kuadër të mandatit të tij, duhet gjithashtu të krijojë më shumë mundësi për përfshirjen e qytetarëve, shoqërisë civile dhe ekspertëve në diskutimet për legjislacionin dhe reformat që lidhen me BE-në. Qasje të ngjashme të pjesëmarrjes mund të përdoren edhe nga trupat e tjerë përkatës të punës së Kuvendit, në rastet kur reformat që lidhen me procesin e aderimit bien në fushën e përgjegjësisë së tyre.

¹⁴ <https://www.idea.int/sites/default/files/2025-08/deliberative-engagement.pdf>

Të nxitet dialogu politik konstruktiv

Duke pasur parasysh rëndësinë që qytetarët i kushtojnë bashkëpunimit politik për çështjet që lidhen me BE-në, aktorët politikë duhet të intensifikojnë përpjekjet që të nxisin dialog dhe të ndërtojnë konsensus mbi prioritetet strategjike të reformave. Kuvendi duhet të sigurojë hapësirë për dialog të mirëfilltë ndërpartiak mbi reformat që lidhen me procesin e aderimit, veçanërisht përmes Këshillit Nacional për Eurointegritet, Komisionit për Çështje Evropiane dhe trupave të tjerë përkatës të punës së Kuvendit. Një angazhim më i madh ndërpartiak mund të kontribuojë në besueshmërinë, vazhdimësinë dhe qëndrueshmërinë e procesit të aderimit.

Të përmirësohet komunikimi dhe angazhimi i qytetarëve në reformat që lidhen me BE-në

Institucionet, veçanërisht Ministria për Çështje Evropiane, Ministria e Punëve të Jashtme dhe Tregtisë së Jashtme dhe Kuvendi, duhet të ofrojnë informacion më të qartë dhe më të qasshëm për reformat, detyrimet që burojnë nga procesi i aderimit dhe proceset e vendimmarrjes. Komunikimi publik nuk duhet të përqendrohet vetëm te rezultatet, por edhe të shpjegojë se si merren vendimet, cilat institucione janë të përfshira dhe si ndikojnë reformat në jetën e përditshme të qytetarëve.

Duhet të shqyrtohen qasje më sistematike ndaj pjesëmarrjes së qytetarëve, duke përfshirë forume deliberative dhe konsultime publike, si dhe të zhvillohen mekanizma që u mundësojnë qytetarëve të kontribuojnë në diskutimet mbi prioritetet kryesore të reformave gjatë gjithë procesit të aderimit.

